

تقویم و تحلیل روز هفتم جشنواره

از خطر تا خاطره

سید رضا صائمی
منتقد

روز هفتم جشنواره روز فیلم اولی‌ها بود. فیلم اولی‌هایی که البته تازه به سینما نیامده‌اند. از فرنوش صمدی که فیلم کوتاه‌های زیادی ساخته تا عادل تبریزی که دستیار کارگردان‌هایی مثل مهرجویی و کیمیایی بوده است. در یادداشت امروز به فیلم‌های آنان «خط فرضی» و «گیج‌گاه» می‌پردازیم.

■ خط فرضی؛ فیلم نیمه‌بلند

فرنوش صمدی پس از سال‌ها تلاش در فیلم کوتاه که موفقیت‌های زیادی را برای او به همراه داشته اکنون نخستین فیلم بلند خود را ساخته است. «سکوت»، «نگاه»، «نقش» و «ناپدید شدن» از جمله فیلم‌های کوتاه او هستند که در عرصه بین‌المللی جوایز متعددی برده‌اند. او دانش آموخته معماری از ایتالیاست و در آنجا هم تجربه ساخت ویدیو آرت را دارد. حالا او قصد دارد سه گانه‌ای درباره دروغ و پنهان کاری بسازد که «خط فرضی» اولین اپیزود آن است. مضمونی که ردپای آن در فیلم‌های کوتاهش هم قابل ردیابی است. خط فرضی به واسطه جایگاه کارگردانش در حوزه فیلم کوتاه و حضور بازیگرانی مثل پژمان جمشیدی، آریتا حاجیان و حسن پورشیرازی از آن دست فیلم‌هایی بود که پیش از نمایش درباره‌اش خیلی حرف زده شد و کنجکاوی خیلی‌ها را برانگیخت اما به انتظاری که براین اساس شکل گرفت، پاسخ نداد. صمدی تلاش کرد تا از زاویه دید یک زن به قصه نگاه کند و نگاه فرمی‌اش هم مبنی‌مال باشد و از سانس‌های مانتال حسی و عاطفی پرهیز کند و در واقع بیانی مدرن در روایت قصه خود داشته باشد اما مصالح داستانی و پردازش شخصیت‌ها به گونه‌ای نیست که این ظرفیت زبان فرمی بتواند مخاطب را اقناع کند. در واقع «خط

فشار حقیقت شکسته می‌شوند.

■ گیج‌گاه؛ سرخوشی بدون نوستالژی

عادل تبریزی گرچه نخستین فیلمش را ساخته اما دستکاری کارگردان‌هایی مثل مهرجویی، کیمیایی، نعمت‌الله و صدرعاملی پشتوانه محکمی برای عقبه اوست که سینما را ایشناسد. ضمن اینکه سینما خواننده و مهمتر از همه عاشق سینماست. فیلمش نشان می‌دهد نوعی شور و شیدایی به سینما و فیلم ساختن در او موج می‌زند. خودش گفته از مهرجویی و کیمیایی شور سینما را آموخته. با این حال نخستین فیلمش حکایت از نگاه مستقل او به سینماست و نه تقلید فیلمسازان صاحب سبکی که تجربه دستبازی آنها را داشته.

احسان طهماسبی
منتقد سینما

درباره فیلم‌های کوتاه «شاهد» و «ماسک»

در مقام قضاوت در جایگاه خطاکار

هیچکاک در فیلم «روانی»، پس از آن سکانس معروف حمام و قتل مارین کرین (جنت لی)، در سکانس دیگری، نورمن بیتس (آنتونی پرکینز) را نشان می‌دهد که در حال غرق کردن خودرو و جسد مارین در باتلاق است. درست در لحظه غرق شدن، ماشین، در لحظه از فرورفتن بازمی‌ماند و ثانیه‌ای بعد، بخش باقی‌مانده ماشین هم به زیر آب می‌رود. روان‌شناسان، نگرانی لحظه‌ای که مخاطب در این سکانس به واسطه غرق نشدن کامل خودرو و باقی‌ماندن آثار قتل درگیر می‌کند را ناشی از عقده روانی می‌دانند که بیننده درگیر آن است و به نوعی از آن به عنوان یادآوری برای مشکلات روانی مخاطب یاد می‌کنند. در فیلم کوتاه «شاهد»، لحظه گریز مادر از مهلکه، دقیقاً با همین رویکرد اتفاق می‌افتد. اصرار ذهنی بیننده به دور شدن مادر از محل وقوع حادثه

زندگی به سبک دیگری

نوار رضوانی که پیش‌تر با فیلم کوتاه «یک حلقه معمولی»، با نگاهی زنانه به مقوله ازدواج پرداخته بود و در آن، پرستاری ۳۸ ساله و مجرد که سودای ازدواج در سر داشت و حلقه انگشتر همکارش را به سرقت برده بود را به تصویر کشید، در «ماسک»، به نقد دیدگاه دختری جوان (کتایون سالکی) می‌پردازد که برخلاف علاقه شخصی، دست به عمل زیبایی پروتز لب می‌زند. رضوانی، با به تصویر کشیدن واکنش‌های مردان زندگی دختر، یعنی همکار و دوست‌پسر او، ضمن قیاس رفتارهای موردپسند و دوراز اخلاق برخی مردان در مواجهه با زنان، به انتقاد رویکردهای فداکارانه و در مواردی ریاکارانه زنان می‌پردازد. او در نگاهی فمینیستی، زنان را به بازگشت به اندیشه‌های خودپسندانه (با پرهیز از نارساییسم افراطی) فرا می‌خواند و آنها را دعوت به پذیرش خطاهای رفتاری در